

Ο ΕΓΚΑΙΡΟΣ ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΓΕΡΑΣΙΜΟΥ ΛΥΚΙΑΡΔΟΠΟΥΛΟΥ

(Με αφορμή το βιβλίο *Μέρες του 2004*, εκδ. Ύψιλον)

Κοντά στον γνωστό και χιλιοειπωμένο στίχο του Πατρίκιου για τα ποιήματα που δεν μπορούν να ανατρέψουν καθεστώτα, θα πρέπει ίσως να προσθέσουμε ότι και κανένας στοχασμός, κανένας δοκιμακός λόγος δεν μπορεί ενδεχομένως να αλλάξει τις σύγχρονες ουργουελικο-χαξλεϊκές κοινωνίες της εθελούσιας χούνωσης και της αδυσώπητης κρατικής προπαγάνδας.

Ωστόσο, μέσα στον πληθωρικό θόρυβο και τη γενικευμένη φλυαρία που καταχρηστικά αποκαλείται «δημόσιος λόγος» υπάρχουν ελάχιστες φωνές, νησιδες λογικής και ευθυκρισίας, που επιμένουν να προειδοποιούν εγκαίρως ότι το καράβι των κοινωνιών μας έχει χάσει τη ρότα του και πλέει ολοταχώς για να συγκρουστεί με το παγόβουνο· φωνές που επιμένουν να αποδομούν με κρυστάλλινη διαύγεια όψεις της σύγχρονης απάτης που η τηλεοπτική σύγχυση βαφτίζει πραγματικότητα. Ανάμεσα σ' αυτές, μία από τις πιο ουσιαστικές, πιο συνεπείς, πιο νηφάλιες και ταυτόχρονα ανελέητα διεισδυτικές και ανένδοτες κριτικές φωνές αυτή του δοκιμογράφου και ποιητή Γεράσιμου Λυκιαρδόπουλου, ψυχή του περιοδικού *Σημειώσεις*, ο οποίος χρόνια τώρα με τα ολιγοσέλιδα βιβλία του (παρηγοριά στα δύσκολα για όσους έχουν την τύχη να τα ανακαλύψουν κάτω από τις στοιβές των ευπόλητων ανοησιών και των πολυδιαφημισμένων πονημάτων των οργανικών διανοουμένων) διαλύει τόνους δημοσιογραφικής και ακαδημαϊκής ομίχλης.

Με σκέψη αιχμηρή και γλώσσα εξασκημένη από τη θητεία του στην ποίηση και τη μετάφραση απαιτητικών κειμένων, ο Λυκιαρδόπουλος μάς έχει προσφέρει κατά καιρούς ορισμένα από τα σημαντικότερα δοκίμια του νεοελληνικού λόγου, υπόδειγμα του πώς πρέπει και οφείλει να κρίνει τα πράγματα μια συνείδηση που βρίσκεται πέραν και έξω από τα δήθεν αντίπαλα, στην ουσία όμως αλληλοσυμπληρούμενα, στρατόπεδα της καθεστωτικής συναίνεσης.

Στον μικρό τόμο που πρόσφατα κυκλοφόρησε από τις εκδ. Ύψιλον, ο Λυκιαρδόπουλος συγκεντρώνει κείμενα μιας εξαετίας (2004-2010) που, εκκινώντας από διαφορετικές αφορμές, συγκλίνουν στην κριτική αυτού που εύστοχα ο συγγραφέας αποκαλεί «σύνδρομο του 2004». Τις νοοτροπίες και τις πολιτικο-πνευματικές προϋποθέσεις, δηλαδή, που με ορόσημο τη χρονιά του ολυμπιακού πανηγυριού της ντόπας και της αρπαχτής μάς οδήγησαν εκόντες άκοντες στην σημερινή κατάσταση.

Το βιβλίο ξεκινά με τις προφητικές «φωνές του λοστρόμου», εν έτει 2004, από τη θαλασσόβρεχτη γέφυρα: *«Ζητούνται πατριώτες! Πατριώτες; αστείον πράγμα, όλοι πατριώτες είμαστε τη σήμερα: εργολάβοι και υπεργολάβοι της πατρίδας, τσακάλια και αετονύχηδες, χωρομέτρες αιγιαλών, εκτιμητές κυμάτων, τουρίστες οραμάτων κι ερειπίων. Όλοι εδώ. Οικιστές. Με τη λάμψη του κέρδους και τη χαρά της αφθαρσίας στα μάτια έρχονται να μας “αναπτύξουν”. Όλοι εδώ· εκσυγχρονιστές κι ελληναράδες κοπροκρατούν τις “αμμουδιές του Ομήρου”. Κι εσύ, φωνή απόμακρη, αποσυρμένη μέσα στα ταπεινωμένα κόκαλα, πικραμένη εντροπαλή: “Να πεθάνουμε όρθιοι ή να ζήσουμε γονατισμένοι”. Παλαιά, πολύ παλαιά – “αρχαϊκά”! – διλλήματα. Πεθαίνουμε γονατισμένοι»* και κλείνει με την, εν έτει 2010, δραματική προτροπή του συγγραφέα, έστω και αυτή την ύστατη ώρα, έστω και εν μέσω της αρνητικότητας συγκυρίας να δούμε κατάματα την πραγματικότητα και να σταθούμε στο ύψος των περιστάσεων: *«Έχουμε δύσκολα μπροστά μας. Θα φάμε γερές θάλασσες και δεν είμαστε μαθημένοι. Θα μάθουμε ή δεν θα μάθουμε. Το ζήτημα είναι να μη βρεθούμε μετανάστες σε ένα ξένο μέλλον – ας είναι φτωχό μα δικό μας. Η παγκόσμια χούντα του χρήματος*

“αναδιαμορφώνει” ισοπεδωτικά, μέσα σε άτεγκτα, αδιαπραγμάτευτα, προκρούστεια καλούπια τη ζωή και τα πρόσωπα των αιχμαλώτων της. Έχουμε δύσκολα μπροστά μας. Να αλλάξουμε, αλλά χωρίς να αλλοιωθούμε – “να ζηλώσουμε οι ίδιοι την κουλτούρα της σπατάλης” που μπαζώνει τη ζωή μας με σκουπίδια πολυτελείας, να ξαναδώσουμε αξία σε ό,τι αξίζει. Να διεκδικήσουμε την άμμο από το τσιμέντο, να ξαναμπούμε κάποτε σεβαστικά στο κύμα, να ζύσουμε την ψώρα από τη φύση. Έχουμε δύσκολα. Να διεκδικήσουμε την καρτερία από τη μιζέρια: “να τραβήξουμε κουπί”. Εντάξει. Μα μήπως πρέπει να πετάζουμε κάποιους στη θάλασσα;»

Ενδιαμέσως κατορθώνει σε 60 μόλις σελίδες να ανατάμει ορισμένες από τις κυριότερες όψεις εκείνου του «διαϊωνιζόμενου συστήματος που μεταλλάσει τους πολίτες σε πελάτες και οπαδούς – σε αναλώσιμους καταναλωτές ονείρων. Ο συνήθης αλληλοσφαγιασμός των αφιονισμένων φιλάθλων και το τηλεοπτικό αλληλοκαρπάζωμα αρλεκίνων αποτελούν δίδυμο σύμπτωμα μιας εθνικά παρενδεδυμένης παγκόσμιας αποβλάκωσης, έναν κατά παραγγελίαν μικροεθνικισμό στην υπηρεσία της μονοκρατορίας των Εταιρειών και των Προέδρων»

Βιβλία σαν κι αυτό, καθώς και οι έγκαιρες παρεμβάσεις του Γεράσιμου Λυκιαρδόπουλου στη δημόσια συζήτηση, μας υπενθυμίζουν ποιο είναι το «καθήκον» και ο μοναδικός λόγος ύπαρξης της κριτικής σκέψης στις μέρες μας.

Κώστας Δεσποινιάδης (15-1-2011)